

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

ПОГОДЖЕНО

Директор Державної установи
«Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів
МОЗ України»

Т.І. Чернишенко

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник Директора Департаменту
кадрової політики, освіти, науки
та запобігання корупції МОЗ
України

О.П. Волосовець

ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА ПІДГОТОВКА ТА МЕДИЦИНА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010102 “Сестринська справа”

Київ
2011

ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА ПІДГОТОВКА ТА МЕДИЦИНА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Укладач

А.М. Матвеев — викладач I категорії Вінницького медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії хірургічних дисциплін (протокол № 9 від 06 квітня 2011 р.) та методичної ради Вінницького медичного коледжу (протокол № 8 від 12 квітня 2011 р.).

Програму затверджено опорною цикловою комісією дисциплін хірургічного профілю на спільному засіданні 04 жовтня 2011 р. протокол № 1.

Рецензент

А.В. Пірнікоза — головний лікар Вінницького обласного Центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф;

В.С. Тарасюк — канд. мед. наук, професор кафедри медицини катастроф Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність вивчення предмета зумовлена змінами, що відбулися внаслідок реорганізації і розбудови Збройних сил України, зміною поглядів на ведення бойових дій, застосування сучасних видів зброї, накопиченням досвіду роботи військово-медичної служби під час виникнення локальних воєнних конфліктів, надання першої медичної допомоги під час надзвичайних ситуацій.

У локальних воєнних конфліктах, під час надзвичайних ситуацій у мирний та воєнний час важлива роль у своєчасному наданні медичної допомоги пораненим та хворим належить молодшому та середньому медичному персоналу.

Наскільки своєчасно, правильно і чітко буде надано першу медичну допомогу, настільки підвищуються шанси щодо збереження життя та успішного лікування поранених і хворих на подальших етапах медичної евакуації.

Усі питання військово-медичної підготовки та медицини надзвичайних ситуацій повинні вивчатися з урахуванням знань і практичних навичок, отриманих студентами з інших навчальних дисциплін, насамперед з анатомії та фізіології людини, хірургії, терапії, фармакології, гігієни, епідеміології та інфекційних хвороб.

Програма розкриває зміст дисципліни відповідно до вимог складових галузевих стандартів вищої освіти — освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) та освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки молодших спеціалістів за спеціальністю “Сестринська справа”, затверджених МОН і МОЗ України в 2011 р. і навчальних планів (2011 р.).

Дисципліна “Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій” складається з лекцій, навчальної практики під керівництвом викладача і самостійної роботи студентів. На практичних заняттях особливу увагу приділено питанням надання першої медичної допомоги пораненим та ураженим на полі бою та екстренної медичної допомоги під час надзвичайних ситуацій

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час;
- основи організації лікувально-евакуаційних заходів у військах;
- завдання та структуру організації Державної служби медицини катастроф;
- особливості та медико-тактичні характеристики різного виду аварій, стихійних лих;
- принципи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в системі Державної служби медицини катастроф, особливості організації лікувально-евакуаційних заходів в осередках масового ураження;
- принципи надання медичної допомоги пораненим та хворим під час бойових дій та при надзвичайних ситуаціях.

Студенти повинні вміти:

- надавати та організувати першу медичну допомогу пораненим і ураженим в умовах бойової обстановки;
- організувати медичне забезпечення роти та при різних видах бойових дій;
- надавати першу медичну і долікарську допомогу в осередках надзвичайних ситуацій у мирний та воєнний час;
- користуватися засобами індивідуального і колективного захисту, а також засобами індивідуального медичного захисту;
- надавати першу медичну допомогу в разі отруєння сильнодіючими отруйними речовинами;
  - працювати в складі бригад і загонів екстреної медичної допомоги в осередках масового ураження.

Студенти мають бути поінформовані про:

- умови діяльності медичної служби Збройних сил у сучасній війні;
- екологічну обстановку на території України, регіону та можливі аварії й катастрофи;
- досвід роботи служби екстреної медичної допомоги під час ліквідації наслідків великомасштабних надзвичайних ситуацій різного походження.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
	Частина I. Військово-медична підготовка				
	Розділ 1. Основи організації медичного забезпечення військ				
1	Основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час. Уражуюча дія сучасної зброї та характеристика санітарних втрат	4	2	—	2
2	Основи організації лікувально-евакуаційного забезпечення військ	2	2	—	—
3	Організація надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. Індивідуальні та групові засоби медичного захисту. Медичне оснащення санітара та санітарного інструктора роти	4	—	4	—
4	Медичне забезпечення механізованої роти і батальйону в оборонному та наступальному боях	2	2	—	—
	Розділ 2. Охорона праці в галузі	2	—	—	2
	Розділ 3. Основи організації забезпечення медичним майном і технікою у воєнний час	4	—	2	2
	Розділ 4. Основи військово-польової хірургії				
5	Заходи першої медичної допомоги при пораненнях та ураженнях	4	—	4	—
6	Травматичний шок. Синдром тривалого роздавлювання тканин. Термічні опіки. Відмороження	6	—	4	2
	Розділ 5. Основи військово-польової терапії				
7	Завдання та зміст військово-польової терапії. Характеристика ядерної зброї. Радіаційні ураження	4	—	2	2
8	Особливості хімічної зброї. Характеристика осередку хімічного зараження. Ураження бойовими отруйними речовинами	4	—	2	2
	Розділ 6. Основи військової гігієни				
9	Основи організації санітарно-гігієнічних заходів у військах	2	—	—	2
10	Гігієна розташування та пересування військ, особливості гігієни військово-службовців спеціальних родів військ	2	—	-	2
11	Гігієна харчування особового складу військ	2	—	2	-
12	Гігієна польового водопостачання	2	—	—	2
	Розділ 7. Основи військової епідеміології				
13	Завдання та основи протиепідемічного захисту військ	2	—	—	2
14	Загальна характеристика протиепідемічних сил і засобів, протиепідемічний захист на етапах медичної евакуації. Санітарно-епідеміологічна розвідка	4	—	2	2
15	Протиепідемічний захист військ в умовах застосування ворогом бактеріологічної зброї	2	—	—	2
	Частина II. Медицина надзвичайних ситуацій				
	Розділ 8. Завдання та основи організації медичного забезпечення населення у надзвичайних ситуаціях				
16	Організація захисту населення у надзвичайний період. Основи створення, структура і завдання Державної служби медицини катастроф	2	2	—	—
17	Організація екстреної медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях. Система лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях	4	—	2	2

	Розділ 9. Техногенні катастрофи				
18	Транспортні катастрофи, їх медико-тактична характеристика. Лікувально-евакуаційні заходи в осередку транспортних аварій і катастроф	4	—	2	2
19	Аварії на АЕС і радіаційно-небезпечних об'єктах, їх медико-тактична характеристика	4	—	2	2
20	Хіміко-технологічні катастрофи. Класифікація сильнодіючих отруйних речовин, симптоми отруєння. Основні лікувально-профілактичні заходи в осередку хімічного ураження	4	—	2	2
	Розділ 10. Стихійні лиха, їх класифікація і медико-тактичні особливості. Основи організації та проведення аварійно-рятувальних і невідкладних робіт, медична допомога в районах стихійних лих	3	1	—	2
	Розділ 11. Екстрена медична допомога при масових ураженнях у мирний та воєнний час. Основні принципи і способи захисту населення при масових ураженнях у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру	4	—	2	2
	Розділ 12. Організація санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів у надзвичайних ситуаціях. Зміст та організації режимно-обмежувальних заходів у епідемічних осередках	4	—	4	—
	Усього	81	9	36	36

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють циклові методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Уражуюча дія сучасної зброї та характеристика санітарних втрат.
2. Охорона праці в галузі.
3. Основи організації забезпечення медичним майном і технікою у воєнний час.
4. Травматичний шок. Синдром тривалого роздавлювання (стиснення) тканин. Термічні опіки. Відмороження.
5. Завдання та зміст військово-польової терапії. Характеристика ядерної зброї. Радіаційні ураження.
6. Особливості хімічної зброї. Характеристика осередку хімічного зараження. Ураження бойовими отруйними речовинами.
7. Основи організації санітарно-гігієнічних заходів у військах.
8. Гігієна розташування та пересування військ, особливості гігієни військовослужбовців спеціальних родів військ.
9. Гігієна польового водопостачання військ.
10. Завдання та основи протиепідемічного захисту військ.
11. Загальна характеристика протиепідемічних сил і засобів, протиепідемічний захист на етапах медичної евакуації. Санітарно-епідеміологічна розвідка.
12. Протиепідемічний захист військ в умовах застосування ворогом бактеріологічної зброї.
13. Організація екстреної медичної допомоги постраждалим в надзвичайних ситуаціях. Система лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях.
14. Транспортні катастрофи, їх медико-тактична характеристика. Лікувально-евакуаційні заходи в осередку транспортних аварій і катастроф.
15. Аварії на АЕС і радіаційно-небезпечних об'єктах, їх медико-тактична характеристика.
16. Хіміко-технологічні катастрофи. Класифікація сильнодіючих отруйних речовин, симптоми отруєння. Основні лікувально-профілактичні заходи в осередку хімічного ураження.
17. Стихійні лиха, їх класифікація та медико-тактична характеристика. Основи організації та проведення аварійно-рятувальних та невідкладних робіт, медична допомога в районах стихійних лих.

18. Екстрена медична допомога при масових ураженнях в мирний та військовий час. Основні принципи і способи захисту населення при масових ураженнях у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру.

ЗМІСТ

Частина I. Військо-медична підготовка

Розділ 1. Основи організації медичного забезпечення військ

Тема 1. Основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час. Уражуюча дія сучасної зброї та характеристика санітарних втрат

ЛЕКЦІЯ

Основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час, їх зміст і значення. Умови діяльності медичної служби та їх вплив на організацію медичного забезпечення військ.

Організаційна структура медичної служби Збройних сил України. Військова ланка медичної служби Збройних сил України. Категорії особового складу медичної служби. Військові звання особового складу медичної служби. Можливі призначення молодшого медичного персоналу у воєнний час.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Поняття про загальні втрати особового складу військ. Визначення і класифікація санітарних втрат, їхня характеристика. Величина санітарних втрат, фактори, які впливають на їх розміри. Сучасна структура санітарних втрат, її залежність від зброї, яку використовує ворог. Коротка характеристика сучасної зброї. Вплив величини і структури санітарних втрат на організацію медичного забезпечення військ.

Тема 2. Основи організації лікувально-евакуаційного забезпечення військ

ЛЕКЦІЯ

Лікувально-евакуаційне забезпечення військ.

Головні етапи розвитку системи лікувально-евакуаційного забезпечення. Сутність сучасної системи лікувально-евакуаційного забезпечення, її принципи.

Етап медичної евакуації, завдання, які він виконує, вимоги до розгортання та принципова схема його розгортання.

Види і обсяг медичної допомоги. Заходи першої медичної та долікарської (фельдшерської) допомоги.

Медичне сортування поранених і хворих на етапах медичної евакуації.

Медична евакуація. Особливості організації і проведення лікувально-евакуаційних заходів при ліквідації наслідків застосування ворогом засобів масового ураження. Роль медичної сестри в проведенні лікувально-евакуаційних заходів у військах.

Тема 3. Організація надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. Індивідуальні та групові засоби медичного захисту. Медичне оснащення санітара та санітарного інструктора роти

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Розшук поранених на полі бою. Способи наближення стрільців-санітарів та санітарного інструктора роти до поранених залежно від умов місцевості, погоди, часу доби та характеру бойової обстановки.

Надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. Роль самопомоги та взаємодопомоги в сучасному бою. Способи відтягування поранених і винесення їх з поля бою в укриття (гнізда поранених).

Позначення місць укриття та зосередження поранених.

Медико-тактична характеристика індивідуальних засобів медичного оснащення: аптечки індивідуальної, індивідуального протихімічного пакету, пакету перев'язувального індивідуального, засобу для знезараження води.

Медико-тактична характеристика групових засобів медичного захисту.

Медико-тактична характеристика сумки санітара, сумки медичної військової, лямки медичної носильної, лямки медичної спеціальної, шолома для поранених у голову, нош санітарних, нош іммобілізаційних вакуумних.

Практичні навички:

- наближення до поранених різними способами (короткою перебіжкою, перебіжкою в положенні пригнувшись, переповзанням: “рачкуючи” “по-пластунському” та на боці);
- гасіння палаючого обмундирування та запалювальних сумішей;
- відтягування поранених з поля бою в укриття на собі (на спині та на стегні);
- відтягування поранених в укриття за допомогою табельних засобів: на плащ-наметі;
- способи витягування поранених із бронетанкової техніки та інших місць їх перебування за допомогою лямки медичної спеціальної Ш-4;
- винесення поранених з поля бою одним санітаром на спині, плечі, на руках перед собою;
- винесення поранених з поля бою одним санітаром за допомогою лямки медичної носильної (складеною кільцем і вісілкою);
- винесення поранених з поля бою двома санітарами: на руках, плащ-наметі, за допомогою лямки медичної носильної, на санітарних та імпровізованих ношах;
- медико-тактична характеристика індивідуального медичного оснащення (АІ, ППІ, ІПП-8, ІПП-9, ІПП-10, таблетки для знезараження води);
- медико-тактична характеристика групового медичного оснащення (АВ, СС, СМВ);
- уміння користуватися:
  - шприц-тюбиком;
  - аптечкою індивідуальною (АІ-1);
  - ППІ;
  - ІПП-8, ІПП-9, ІПП-10;
  - таблетками для знезараження води;
  - аптечкою військовою (АВ);
  - трубкою дихальною (ТД-1);
  - сумкою санітара (СС);
  - сумкою медичною військовою (СМВ);
  - ношами санітарними;
  - лямкою медичною носильною (Ш-1);
  - лямкою медичною спеціальною (Ш-4).

Тема 4. Медичне забезпечення механізованої роти і батальйону в оборонному та наступальному боях

ЛЕКЦІЯ

Організаційна структура Збройних сил України.

Військові підрозділи, частини, з'єднання та об'єднання сухопутних військ Збройних сил України.

Види загальновійськового бою. Медична служба механізованої бригади.

Умови діяльності медичної служби в оборонному бою.

Побудова оборони роти (ротний опорний пункт).

Організація роботи стрільців-санітарів взводів та санітарного інструктора роти з проведення заходів медичного забезпечення роти в оборонному бою. Призначення і організація роботи медичного поста роти (МПП).

Організаційна структура механізованого батальйону.

Медичний пункт батальйону (МПБ): завдання. Організація роботи МПБ в оборонному бою, евакуації поранених і хворих із рот в МПБ.

Умови діяльності медичної служби в наступальному бою.

Бойовий порядок роти в наступальному бою.

Організація роботи стрільців-санітарів взводів та санітарного інструктора роти у ході наступального бою.

Організація медичного забезпечення механізованого батальйону в наступальному бою.

Розділ 2. Охорона праці в галузі

САМОСТІЙНА РОБОТА

Основні законодавчі акти з охорони праці.

Заходи безпеки під час експлуатації електроприладів.

Правила безпеки під час роботи з радіоактивними, сильнодіючими речовинами.

Особиста гігієна під час роботи та занять.

Техніка безпеки при експлуатації балонів.

Техніка безпеки під час ліквідації наслідків катастроф.

Пожежна безпека.

Розділ 3. Основи організації забезпечення медичним майном і технікою у воєнний час

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Поняття про комплект медичного майна.

Загальна медико-тактична характеристика комплектів медичного майна для оснащення медичного пункту батальйону. Зберігання і оновлення медичного майна в комплектах.

Медико-тактична характеристика технічних засобів, рухомих медичних і санітарних установок, типового медичного устаткування, медичних наметів, які використовуються при розгортанні медичної роти механізованої бригади.

Практичні навички:

— уміння користуватися:

- комплектом фельдшерським (ПФ);
- комплектом “Перев’язувальні засоби стерильні” (Б-1);
- комплектом “Шини” (Б-2);
- апаратом “Інгалятор кисневий портативний” (КІ-4);
- апаратом для штучної вентиляції легенів портативним ручним типу ДП-10;
- ношами санітарними;
- лямками медичними носильними (Ш-1);
- лямками медичними спеціальними (Ш-4);
- шоломом для поранених у голову (ШР);

- техніка накладання транспортних шин:
  - Дітерікса;
  - Крамера;
  - фанерної;
  - підборідної з головною пов'язкою.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Організація забезпечення медичним майном підрозділів медичної роти механізованої бригади в польових умовах.

Основні завдання медичної служби щодо забезпечення військ медичним майном і технікою у воєнний час. Принципи медичного постачання Збройних сил України.

Норми постачання медичного майна у воєнний час.

Розділ 4. Основи військово-польової хірургії

Тема 5. Заходи першої медичної допомоги при пораненнях та ураженнях

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заходи першої медичної допомоги при пораненнях:

- витягування уражених з-під завалів, зі сховищ, укриттів, води, бойової техніки;
- гасіння одягу, що горить чи тліє, запалювальних сумішей;
- уведення знеболювальних засобів зі шприц-тюбика з індивідуальної аптечки;
- усунення асфіксії шляхом звільнення верхніх дихальних шляхів від слизу, крові, сторонніх тіл, надання відповідного положення тілу (у разі западання язика, блювання, значної носової кровотечі) і проведення штучної вентиляції легень (ШВЛ) способом рот до рота і рот до носа;
- тимчасове спинення зовнішньої кровотечі;
- накладання асептичної пов'язки у разі відкритого пневмотораксу;
- іммобілізація ушкодженої кінцівки підручними засобами;
- надягання протигаза під час перебування на зараженій місцевості;
- введення антидотів;
- часткове санітарне оброблення;
- застосування антибіотиків, протиблювотних засобів з індивідуальної аптечки.

Практичні навички:

- послідовність дій під час надання першої медичної допомоги;
- тимчасове спинення зовнішньої кровотечі за допомогою:
  - накладання тугої пов'язки;
  - притискування артерії пальцями до кісткового виступу;
  - максимального згинання кінцівки;
  - накладання джгута-закрутки;
  - накладання гумового джгута;
- накладання асептичної пов'язки при пораненнях кінцівок, живота, грудної клітки та інших ділянок тіла;
- накладання оклюзійної пов'язки при відкритому пневмотораксі;
- тимчасова іммобілізація кінцівок з використанням пов'язок і підручних засобів

- (імпровізованих шин);
- штучне дихання “з рота до рота”, “з рота до носа” та за допомогою дихальної трубки ТД-1;
- проведення закритого масажу серця;

Тема 6. Травматичний шок. Синдром тривалого роздавлювання тканин. Термічні опіки. Відмороження

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Травматичний шок, клінічні прояви. Заходи першої медичної допомоги пораненим у стані травматичного шоку.

Клінічна картина в різні періоди синдрому тривалого роздавлювання (стиснення) тканин. Заходи першої медичної допомоги.

Класифікація опіків за глибиною ураження. Клінічна картина опікової хвороби. Методи визначення площі опіків у польових умовах.

Візуальне визначення ступеня опіку. Визначення площі опіку за правилом дев'яток (Уоллеса) та правилом долоні (Глумова).

Заходи першої медичної допомоги при термічних ушкодженнях.

Відмороження, клінічні прояви. Заходи першої медичної допомоги при відмороженнях.

Практичні навички:

- визначення ступеня тяжкості травматичного шоку;
- заходи невідкладної допомоги при травматичному шоку;
- визначення площі опіків;
- введення знеболювальних препаратів;
- накладання асептичних пов'язок на опікову поверхню;
- вирішення завдань з надання першої медичної допомоги при розвитку травматичного шоку, термічних опіках, синдромі тривалого роздавлювання (стиснення) тканин, відмороженні.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Причини і частота виникнення травматичного шоку в умовах сучасної війни.

Синдром тривалого роздавлювання (стиснення) тканин, частота виникнення.

Причини і частота термічних опіків у сучасній війні. Особливості опіків внаслідок дії ядерної зброї та запалювальних сумішей.

Розділ 5. Основи військово-польової терапії

Тема 7. Завдання та зміст військово-польової терапії. Характеристика ядерної зброї. Радіаційні ураження

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Гостра променева хвороба (ГПХ). Клінічна картина ГПХ I–IV ступенів.

Рання діагностика ГПХ. Перша медична допомога ураженим. Комбіновані радіаційні ураження. Профілактика радіаційних уражень. Прилади радіаційної розвідки та дози метричного контролю.

Практичні навички:

- надягання протигазу і ШР на пораненого у голову в осередку ураження;

- робота з приладами дозиметричного контролю – ДП-22В, ІД-1;
- використання протирадіаційних засобів з АІ-1;
- проведення часткового санітарного оброблення;
- робота з радіометром-рентгенометром – ДП-5А;
- вирішення ситуаційних завдань.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Військово-польова терапія (ВПТ). Завдання та зміст ВПТ.

Характеристика ядерної зброї. Уражуючі фактори ядерної зброї. Характеристика можливих санітарних втрат. Стисла характеристика біологічної дії йонізуючого випромінювання. Гостра та хронічна променева хвороба.

Тема 8. Особливості хімічної зброї. Характеристика осередку хімічного зараження. Ураження бойовими отруйними речовинами

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Клінічна картина уражень різними типами отруйних речовин. Надання першої медичної допомоги ураженим.

Практичні навички:

- введення антитоду за допомогою шприц-тюбика;
- надягання протигазу і шолому для поранених у голову на пораненого в зараженій зоні;
- проведення часткового санітарного оброблення за допомогою ІПП-8 (ІПП-9, ІПП-10);
- способи проведення штучного дихання в зараженій атмосфері, в зараженій атмосфері;
- киснева інгаляція за допомогою інгалятора КІ-4;
- штучна вентиляція легень за допомогою ДП-10;
- вирішення ситуаційних завдань з діагностики уражень отруйними речовинами та надання першої медичної допомоги ураженим.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Історія виникнення хімічної зброї. Класифікація бойових отруйних речовин.

Характеристика бойових отруйних речовин:

- нервово-паралітичної дії;
- шкірно-наривної дії;
- загальноотруйної дії;
- задушливої дії;
- психотоміметичної дії;

Розділ 6. Основи військової гігієни

Тема 9. Основи організації санітарно-гігієнічних заходів у військах

САМОСТІЙНА РОБОТА

Особливості бойової обстановки та військової діяльності, що впливають на стан здоров'я особового складу військ. Загальні уявлення про розташування військ на бойових позиціях, умови

життя, побуту та бойової діяльності військ. Поняття про санітарно-гігієнічні заходи, їх значення в збереженні здоров'я військовослужбовців і підтриманні боєздатності військ. Перелік санітарно-гігієнічних заходів, що проводяться силами військової медичної служби, організація їх виконання. Роль молодшого медичного персоналу в організації та проведенні санітарно-гігієнічних заходів у роті та батальйоні.

Тема 10. Гігієна розташування та пересування військ, особливості гігієни військовослужбовців спеціальних родів військ

САМОСТІЙНА РОБОТА

Санітарно-гігієнічні вимоги до території та населених пунктів, призначених для розташування особового складу.

Санітарно-гігієнічні вимоги до пересування військ пішки, автомобільним, залізничним і водним транспортом.

Гігієна праці військовослужбовців в авіаційних, бронетанкових і радіотехнічних частинах.

Тема 11. Гігієна харчування особового складу військ

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Основні принципи раціонального харчування. Правила зберігання і транспортування продовольства. Санітарно-гігієнічні вимоги до приготування їжі. Медичний контроль за харчуванням. Санітарний контроль за об'єктами харчування. Медичний контроль за станом здоров'я працівників об'єктів харчування. Особливості організації харчування в польових умовах. Польовий пункт харчування.

Практичні навички:

- взяття проби готової їжі для лабораторного дослідження і оформлення супроводжувальних документів;
- взяття матеріалів для виявлення збудників кишкових і тифо-паратифозних інфекцій.
- взяття готової їжі на калорійність.

Тема 12. Гігієна польового водопостачання

САМОСТІЙНА РОБОТА

Гігієнічні вимоги до водопостачання військовослужбовців.

Організація польового водопостачання: розвідка, добування та очищення води. Вимоги до якості води. Очищення та знезараження води в польових умовах.

Розділ 7. Основи військової епідеміології

Тема 13. Завдання та основи протиепідемічного захисту військ

САМОСТІЙНА РОБОТА

Головні причини виникнення та поширення епідемічних захворювань у військах під час війни.

Бактеріологічна зброя, можливості її використання в сучасній війні та зростання небезпеки

виникнення епідемічних захворювань у військах.

Протиепідемічний захист військ і його головне завдання. Система протиепідемічних заходів. Основні заходи протиепідемічного захисту військ. Протиепідемічний захист військ на етапах медичної евакуації.

Обов'язки середнього медичного персоналу щодо контролю за санітарно-епідемічним станом військової частини та її підрозділів.

Тема 14. Загальна характеристика протиепідемічних сил і засобів. Протиепідемічний захист на етапах медичної евакуації. Санітарно-епідеміологічна розвідка

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Особливості організації лікувально-евакуаційних заходів в умовах застосування ворогом бактеріологічної (біологічної) зброї.

Заходи щодо запобігання поширенню інфекційних захворювань у військах після застосування ворогом бактеріологічної зброї.

Санітарно-епідеміологічна розвідка.

Завдання санітарно-епідеміологічної розвідки, методи її проведення. Звіт і складання картки санепідрозвідника.

Практичні навички:

- санітарно-епідеміологічна розвідка населеного пункту;
- опитування населення;
- визначення санітарно-технічного стану житлового фонду і джерел водопостачання;
- звіт і складання картки санепідрозвідника.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Загальні відомості про структуру й функції санітарно-епідеміологічних закладів [санітарно-епідеміологічні лабораторії (СЕЛ) та загони (СЕЗ) гарнізону, оперативного командування, військовий польовий інфекційний госпіталь]. Завдання санітарно-контрольного пункту (СКП).

Суть протиепідемічного режиму роботи медичних підрозділів, частин і закладів, його складові частини.

Тема 15. Протиепідемічний захист військ в умовах застосування ворогом бактеріологічної зброї

САМОСТІЙНА РОБОТА

Загальні відомості про бактеріологічну (біологічну) зброю та її уражуючі чинники, специфічні особливості, можливі способи застосування, найбільш імовірні види збудників.

Заходи протиепідемічного захисту. Роль і місце медичної служби військової частини у виконанні завдань бактеріологічної розвідки. Загальні відомості про неспецифічну та специфічну індикацію бактеріологічної (біологічної) зброї.

Заходи щодо запобігання поширенню інфекційних захворювань у військах після застосування бактеріологічної зброї ворогом.

Особливості режимно-обмежувальних заходів в осередках зараження бактеріальними засобами.

Загальні відомості про завдання і зміст обсервації та карантину у військових частинах і закладах.

Частина II. Медицина надзвичайних ситуацій

Розділ 8. Завдання та основи організації медичного забезпечення населення у надзвичайних ситуаціях

Тема 16. Організація захисту населення у надзвичайний період. Основи створення, структура і завдання Державної служби медицини катастроф

ЛЕКЦІЯ

Завдання та організація Державної служби медицини катастроф (ДСМК). Заклади та формування ДСМК. Чинні законодавчі акти України, їх основні положення.

Основна мета та організаційні основи лікувально-евакуаційного забезпечення в системі ДСМК. Суть системи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайний період. Умови реалізації сучасної системи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях (НС).

Робота бригад і загонів екстреної медичної допомоги, інших медичних формувань у районах масового ураження людей. Особливості роботи медичної сестри в екстремальних умовах.

Тема 17 Організація екстреної медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях. Система лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Чинні законодавчі акти України, їх основні положення.

Медичне сортування та медична евакуація.

Види медичної допомоги, основні вимоги до них та їх обсяг: перша медична допомога, долікарська допомога, перша лікарська допомога, кваліфікована медична допомога, спеціалізована медична допомога.

Особливості надання догоспітальних видів медичної допомоги дітям.

Практичні навички:

- стандарт дій і тактика медичного персоналу в надзвичайних ситуаціях;
- первинний огляд потерпілого (АВС);
- поглиблений первинний огляд (АВС+ДЕ);
- стандарт медичної допомоги при політравмі на догоспільному етапі;
- організація медичної допомоги при непритомності;
- організація медичної допомоги при колапсі;
- організація медичної допомоги при судомах;
- організація медичної допомоги при гіпер- та гіпотермії;
- організація медичної допомоги при утоплені;
- організація медичної допомоги при отруєнні невідомою речовиною;
- організація медичної допомоги при алергійних реакціях.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Основна мета та організаційні основи лікувально-евакуаційного забезпечення в системі ДСМК. Суть системи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайний період. Умови реалізації сучасної системи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в

надзвичайних ситуаціях (НС). Особливості надання медичної допомоги дітям.

Розділ 9. Техногенні катастрофи

Тема 18. Транспортні катастрофи, їх медико-тактична характеристика. Лікувально-евакуаційні заходи в осередку транспортних аварій і катастроф

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Лікувально-евакуаційне забезпечення та види медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях техногенного походження. Медичне забезпечення особового складу рятувальних загонів. Робота медичної сестри в складі загонів і бригад екстреної медичної допомоги в районах транспортних катастроф.

Заходи першої медичної допомоги в ході рятувальних робіт при травмах, кровотечах, термічних опіках, ураженнях.

Особливості надання медичної допомоги у випадку переохолодження, перегрівання та комбінованих уражень.

Практичні навички:

- порядок первинного огляду потерпілих у дорожньо-транспортних пригодах;
- первинне медичне оцінювання характеру ушкодження та тяжкості загального стану потерпілих;
- накладання пов'язок при різних видах ушкоджень;
- проведення іммобілізації ушкоджених кінцівок табельними засобами;
- вирішення ситуаційних завдань.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Лікувально-евакуаційне забезпечення та види медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях техногенного походження. Медичне забезпечення особового складу рятувальних загонів.

Тема 19. Аварії на АЕС і радіаційно-небезпечних об'єктах, їх медико-тактична характеристика

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Характеристика чинників радіаційної небезпеки на різних етапах радіаційної аварії. Медичні наслідки їхнього впливу на людину.

Нормування радіаційної безпеки. Радіаційний контроль в умовах радіаційної аварії.

Заходи та засоби захисту населення під час радіаційних аварій (колективні та індивідуальні).

Основні принципи надання медичної допомоги персоналу, який потерпів під час аварії на АЕС.

Практичні навички:

- використання індивідуальних засобів медичного захисту (АІ-2) в період первинної реакції на опромінення;
- надягання протигазів, респіраторів та ватно-марлевих пов'язок на уражених;
- проведення заходів медичної евакуації до колективних засобів захисту (сховищ,

- протирадіаційних укриттів);
- проведення часткового спеціального оброблення уражених, дезактивації об'єктів навколишнього середовища;
- проведення заходів першої медичної допомоги при комбінованих ураженнях.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Характеристика чинників радіаційної небезпеки на різних етапах радіаційної аварії. Основні шляхи та медичні наслідки впливу радіації на людину.

Тема 20. Хіміко-технологічні катастрофи. Класифікація сильнодіючих отруйних речовин, симптоми отруєння. Основні лікувально-профілактичні заходи в осередку хімічного ураження

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Основні принципи і методи лікування гострих отруєнь СДОР. Основні симптоми отруєнь, перша медична допомога при отруєннях СДОР: аміаком, чадним газом, хлором, сірковуглецем тощо.

Заходи та засоби захисту (індивідуальні та колективні) при аваріях з викидом СДОР.

Робота медичної сестри в складі бригад екстреної медичної допомоги в осередку хімічного ураження.

Техніка безпеки особового складу бригад екстреної допомоги під час ліквідації осередків хімічного ураження та їхніх наслідків.

Прилади хімічної розвідки та правила роботи з ними.

Практичні навички:

- правила застосування індивідуальних засобів захисту органів дихання і шкіри;
- проведення часткового санітарного оброблення відкритих ділянок тіла та одягу за допомогою індивідуального протихімічного пакета;
- використання приладів хімічної розвідки і оцінювання хімічного забруднення осередку;
- надання медичної допомоги при отруєнні хлором, аміаком, сірководнем, чадним газом та іншими речовинами, введення антидотів;
- перша медична допомога при укусах отруйними тваринами;
- вирішення ситуаційних завдань.

САМОСТІЙНА РОБОТА

- загальні принципи лікування гострих отруєнь;
- характеристика СДОР, що трапляються найчастіше, симптоми отруєння.

Розділ 10. Стихійні лиха, їх класифікація і медико-тактичні особливості. Основи організації та проведення аварійно-рятувальних і невідкладних робіт, медична допомога в районах стихійних лих

ЛЕКЦІЯ

Загальні причини виникнення і класифікація стихійних лих. Медико-тактична характеристика атмосферних, гідросферних та літосферних природних небезпек: можливий

характер патологій, санітарно-гігієнічний та епідеміологічний стан територій, наявність лікувально-профілактичних заходів, шляхів евакуації.

Правила поведінки населення та заходи безпеки під час виконання робіт щодо ліквідації наслідків природних катастроф (землетруси, повені, урагани тощо). Основні заходи під час ліквідації наслідків природних катастроф.

Організація і проведення пошукових та аварійно-рятувальних робіт в осередку стихійного лиха. Медичне забезпечення та функціональні формування екстреної медичної допомоги при наданні медичної допомоги, евакуації та розосереджуванні населення.

Особливості роботи медичної сестри в складі рятувальних бригад під час катастроф природного походження. Основні положення Єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні техногенні і природні ситуації.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Загальні причини виникнення і класифікація стихійних лих. Медико-тактична характеристика атмосферних, гідросферних та літосферних природних небезпек: можливий характер патологій, санітарно-гігієнічний та епідеміологічний стан територій, наявність лікувально-профілактичних заходів, шляхів евакуації.

Розділ 11. Екстрена медична допомога при масових ураженнях у мирний та воєнний час. Основні принципи і способи захисту населення при масових ураженнях у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заходи невідкладної та швидкої медичної допомоги.

Перша медична допомога при кровотечах, переломах, пораненнях та інших травмах.

Перша медична допомога при забитті, контузіїх і синдромі тривалого здавлювання. Перша медична та долікарська допомога при травматичному шоку.

Перша медична допомога при опіках і обмороженнях.

Надання допомоги при електротравмі.

Перша медична та долікарська допомога при утопленні.

Основні принципи і способи захисту населення: колективні та індивідуальні.

Індивідуальні засоби захисту населення — засоби захисту органів дихання (протигази, респіратори, ватно-марлеві пов'язки) та засоби захисту шкіри.

Засоби індивідуального медичного захисту (аптечка індивідуальна, протихімічний пакет та перев'язувальний пакет).

Практичні навички:

- одягання засобів захисту органів дихання на потерпілого;
- проведення непрямого масажу серця та штучної вентиляції легень;
- визначення виду кровотечі та застосування різних способів її спинення;
- звільнення потерпілих від дії електричного струму, вогню та завалів;
- застосування медичних засобів аптечки індивідуальної відповідно до виду ураження;
- проведення роз'яснювальної роботи серед населення щодо дій у разі загрози чи виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру;
- надання першої медичної допомоги утопаючому.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Основні принципи і способи захисту населення при масових ураженнях у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру.

Коллективні засоби захисту — сховища, протирадіаційні укриття тощо.

Розділ 12. Організація санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів у надзвичайних ситуаціях. Зміст та організація режимно-обмежувальних заходів у епідемічних осередках

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Санітарно-епідеміологічна розвідка, оцінювання епідемічної обстановки в осередку надзвичайної ситуації, медичне обстеження, виявлення інфекційних захворювань, локалізація і ліквідація осередків інфекції.

Організація харчування, водопостачання та комунального обслуговування населення в разі загрози або виникнення надзвичайної ситуації біологічного походження.

Організація екстреної профілактики та імунопрофілактики інфекцій серед населення в епідемічних осередках.

Санітарно-гігієнічні та протиепідемічні заходи в осередках катастроф: ізоляція хворих, медичне спостереження за контактними, дезінфекція, дезінсекція та дератизація.

Практичні навички:

- проведення санітарно-епідеміологічної розвідки осередку бактеріологічного ураження та оцінювання її результатів;
- проведення відбору проб води для бактеріологічного та фізико-хімічного дослідження;
- проведення відбору проб продуктів харчування для дослідження;
- приготування дезінфекційних розчинів та проведення дезінфекції об'єктів навколишнього середовища.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Розшук поранених на полі бою.
2. Наближення до поранених на полі бою різними способами.
3. Відтягування поранених на полі бою.
4. Винесення поранених з поля бою одним санітаром за допомогою лямки медичної носильної.
5. Винесення поранених з поля бою двома санітарами на руках та за допомогою нош і лямки медичної носильної.
6. Позначення місць укриття поранених.
7. Спинення артеріальної кровотечі методом пальцевого притискання артерії.
8. Спинення кровотечі максимальним згинанням кінцівки.
9. Спинення артеріальної кровотечі методом накладання гумового джгута.
10. Спинення артеріальної кровотечі за допомогою поясного ремня.
11. Зупинка кровотечі накладанням стисної пов'язки.
12. Накладання першого закріплювального туру бинта.
13. Накладання останнього фіксувального туру бинта.
14. Накладання пов'язки на голову:
  - колової;
  - зворотної;
  - “чепець”;
  - хрестоподібної на потилицю;
  - на одне око (монокулярної);
  - на обидва ока (бінокулярної);
  - на одне вухо (“неполітанська шапка”);
  - “вуздечка”;
  - виготовлення пращі;
  - пращоподібної на ніс;
  - пращоподібної на підборіддя;
  - “шапки Гіппократа”.
15. Накладання пов'язок на кінцівки:
  - колової;
  - спіральної;
  - повзучої;
  - “лицарська рукавичка”;
  - зворотної на кисть;
  - хрестоподібної на променево-зап'ястковий та гомілково-стопний суглоби;
  - черепащачої;
  - колосоподібної на плечовий суглоб.
16. Накладання пов'язки на тулуб:
  - Дезо;
  - хрестоподібної на плечові суглоби;
  - на одну молочну залозу;
  - на обидві молочні залози;
  - Вельпо;
  - за допомогою ППІ;
  - оклюзійної.
17. Накладання косинки медичної.
18. Іммобілізація підручними засобами при переломі:
  - передпліччя і плеча;

- кісток кисті;
  - стегна;
  - гомілки і стопи.
19. Накладання транспортної шини Крамера при переломі:
    - передпліччя;
    - плеча;
    - однієї з кісток гомілки;
    - двох кісток гомілки.
  20. Накладання транспортної шини Дітеріхса.
  21. Проведення транспортної іммобілізації при переломі ключиці.
  22. Проведення транспортної іммобілізації при ушкодженні кісток таза, хребта.
  23. Проведення транспортної іммобілізації при черепно-мозковій травмі.
  24. Невідкладна допомога при травматичному шоку.
  25. Візуальне визначення ступеня опіку.
  26. Визначення площі опіку за правилом дев'яток.
  27. Невідкладна допомога при опіках.
  28. Невідкладна допомога при синдромі тривалого здавлювання (стиснення).
  29. Невідкладна допомога при утопленні.
  30. Невідкладна допомога при ураженні електричним струмом.
  31. Усунення явищ асфіксії.
  32. Проведення штучного дихання способами “з рота до рота” та “з рота до носа”.
  33. Проведення непрямого масажу серця.
  34. Проведення ШВЛ за допомогою трубки дихальної – ТД-1.
  35. Проведення ШВЛ за допомогою апарата ДП-10 на фантомі.
  36. Надягання протигазу на потерпілого.
  37. Подача кисню за допомогою інгаляторів КІ-4.
  38. Проведення ШВЛ у зараженій зоні за допомогою апарата ДП-10.
  39. Застосування аптечки індивідуальної.
  40. Проведення часткового санітарного оброблення за допомогою індивідуального протихімічного пакета — ІПП-8.
  41. Введення антидоту за допомогою шприца-тубика.
  42. Прилади радіаційної розвідки та дозиметричного контролю і правила роботи з ними.
  43. Прилади хімічної розвідки і правила роботи з ними.
  44. Правила надягання захисного костюма — Л-1.
  45. Правила надягання протигазу на себе, на ураженого.
  46. Одягання шолома для поранених в голову (ШР).
  47. Надання першої медичної допомоги при ураженні хлором.
  48. Надання першої медичної допомоги при ураженні аміаком.
  49. Надання першої медичної допомоги при ураженні чадним газом.
  50. Проведення заходів екстреної профілактики.
  51. Заходи профілактики радіаційних уражень.
  52. Проведення заходів йодної профілактики.
  53. Відбір проб води для фізико-хімічного та бактеріологічного дослідження.
  54. Відбір проб продуктів харчування для дослідження.
  55. Приготування дезінфекційних розчинів.
  56. Проведення дезінфекції епідемічного осередку.
  57. Дії чергової медичної сестри лікувального закладу при загрозі чи виникненні надзвичайних ситуацій.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

1. Способи розшуку поранених.
2. Способи наближення до поранених на полі бою.
3. Способи відтягування поранених і винесення їх з поля бою в укриття.
4. Способи перенесення та перевезення потерпілих.
5. Способи тимчасового спинення зовнішньої кровотечі на полі бою.
6. Способи накладання асептичної пов'язки при пораненнях кінцівок, живота, грудної клітки.
7. Способи накладання оклюзійної пов'язки при відкритому пневмотораксі.
8. Тимчасова іммобілізація кінцівок з використанням пов'язок і підручних засобів.
9. Способи штучної вентиляції легенів.
10. Інгаляція кисню за допомогою інгаляторів КІ-4.
11. Штучна вентиляція легенів за допомогою апарата ДП-10.
12. Транспортна іммобілізація за допомогою шини Дітерікса.
13. Транспортна іммобілізація за допомогою шини Крамера.
14. Транспортна іммобілізація за допомогою фанерної шини.
15. Транспортна іммобілізація за допомогою пращі підборідної з пов'язкою головною.
16. Клінічні ознаки шоку.
17. Зміст заходів першої медичної допомоги при травматичному шоку на полі бою.
18. Основні симптоми синдрому тривалого роздавлювання (стиснення) тканин (СТРТ).
19. Зміст заходів першої медичної допомоги при синдромі тривалого роздавлювання (стиснення) тканин.
20. Характеристика термічних опіків за глибиною ураження.
21. Польові методи визначення площі термічних опіків.
22. Особливості термічних опіків від запалювальних сумішей.
23. Перша медична допомога при термічних опіках.
24. Механізм розвитку променевого уражень.
25. Види радіаційних уражень.
26. Клінічна характеристика гострої променевої хвороби.
27. Перша медична допомога при первинній променевої реакції.
28. Класифікація бойових отруйних речовин (ОР).
29. Клінічна картина ураження ФОР, перша медична допомога.
30. Клінічна картина ураження ОР шкірно-наливної дії, перша медична допомога.
31. Клінічна картина ураження ОР загальноотруйної дії, перша медична допомога.
32. Клінічна картина ураження ОР задушливої дії, перша медична допомога.
33. Організація і завдання Державної служби медицини катастроф (ДСМК).
34. Заклади і формування ДСМК.
35. Принципи лікувально-евакуаційного забезпечення в системі ДСМК.
36. Медичне сортування потерпілих, види, мета.
37. Медична евакуація потерпілих.
38. Основні уражуючі чинники катастроф.
39. Транспортні катастрофи, їх медико-тактична характеристика.
40. Катастрофи на морському та річковому транспорті, причини, прогнозування санітарних втрат, можливі види уражень.
41. Катастрофи на залізничному транспорті, причини, прогнозування санітарних втрат, можливі види уражень.
42. Дорожньо-транспортні аварії, причини, можливі види уражень.
43. Види медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях.
44. Зміст і обсяг першої медичної допомоги.
45. Експертна медична допомога.

46. Характеристика радіаційних аварій.
47. Одиниці вимірювання йонізуючого випромінювання.
48. Біологічна дія йонізуючого випромінювання на організм людини.
49. Колективні засоби захисту населення від дії чинників радіаційного, хімічного та бактеріологічного ураження.
50. Засоби індивідуального захисту органів дихання.
51. Види протигазів, правила надягання.
52. Засоби індивідуального захисту шкіри.
53. Класифікація сильнодіючих отруйних речовин (СДОР), симптоми отруєння.
54. Санітарно-хімічна розвідка.
55. Прилади хімічної розвідки, правила користування.
56. СДОР, найчастіші отруєння, симптоми отруєнь, перша медична допомога при отруєннях хлором, аміаком, чадним газом..
57. Медичні засоби захисту при радіаційному, хімічному та бактеріологічному ураженні.
58. Причини виникнення і класифікація стихійних лих, медико-тактична характеристика.
59. Правила поведінки населення під час стихійних лих, терористичних актів, під час перестрілки.
60. Перша медична допомога при обмороженнях.
61. Надання медичної допомоги при втопленні.
62. Перша медична допомога при ураженні електричним струмом.
63. Особливо небезпечні інфекції (ОНІ), особливості епідемічного процесу.
64. Санітарно-гігієнічні та протиепідемічні заходи при ОНІ.
65. Санітарно-епідемічна розвідка, мета, оцінка результатів.
66. Організація харчування, водопостачання і комунального обслуговування при епідемічних небезпеках.
67. Санітарно-гігієнічні та протиепідемічні заходи в епідемічних осередках.
68. Дезінфекція, види, засоби.
69. Режимно-обмежувальні заходи в епідемічних осередках (карантин, обсервація).

ЛІТЕРАТУРА

Основна

- Гут Т.М., Гут Р.П.* Військово-медична підготовка. — К.: Медицина, 2010. — 303 с.
- Гут Т.М.* Практикум з військово-медичної підготовки. — К.: Здоров'я, 2001. — 92 с.
- Військова токсикологія, радіологія і медичний захист: підручник / За ред. Скалецького Ю.М., Мисули І.Р.* — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. — 362 с.
- Кочін І.В.* Медицина катастроф. — К.: Здоров'я, 2002—348 с.
- Медична служба механізованої (танкової) бригади: навч. посіб. / Вороненко В.В., Бадюк М.І., Гулько В.М. та ін.* — К.: УВМА, 2004. — 107 с.
- Організація медичного забезпечення військ / Бадюк М.І., Левченко Ф.М., Токарчук В.П., Солярик В.В. та ін. / За ред. В.В. Паська.* — К.: МП "Леся", 2005. — 430 с.
- Постанова Кабінету Міністрів України "Про створення державної служби медицини катастроф" № 343 від 14.04.1997 р.*
- Рятувальні роботи та медична допомога у вогнищах надзвичайних ситуацій / Губенко І.Я., Брага В.М. та ін.* — Черкаси: Відлуння-Плюс, 2007. — 104 с.
- Сидоренко П.І., Гуш Т.М., Чернишченко Г.А.* Військово-медична підготовка. — К.: Медицина, 2008.
- Тарасюк В.С.* Медицина надзвичайних ситуацій. — К.: Медицина, 2010.

Додаткова

Губенко І.Я., Брага В.М., Квашніна О.В. Що потрібно знати з цивільної оборони: Навч. посібник. — Черкаси: Відлуння-Плюс, 2003. — 109 с.

Коцюруба В.П. Цивільна оборона. Військово-медична підготовка: Метод. посібник. — Черкаси: Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, 2007. — 17 с.

Кочин І.В., Черняков Г.А., Сидоренко П.И. Научные основы эпидемиологии катастроф. — Запорожжє: Б. и., 2004.